लक्ष्मणमेव व्रज मा मुचः मा त्याक्षीः मुच्लृशपञौमोक्षणे लृदि त्वात् शासुलिह्युदिति ङः ॥ २९ ॥

लक्ष्मणं सा वृषस्यन्ती महोक्षं गौरिवागमत्। मन्मथायधसम्पातव्यथ्यमानमतिः पुनः ॥ ३० ॥

लक्ष्मण। लक्ष्मणं पुनर्भूयोऽगमत् लक्ष्मणं प्रति गता यथा गौर्वृषस्यन्ती मैथुनेच्छावती महोक्षम्महावृषं वृषस्यन्तीत्युपमान विशेषणमेतत् तेन वृषं लब्धुमिच्छन्तीति क्यच् अश्वक्षीरेत्यादिना असुक् तद्ध्यश्ववृषयोर्मैथुनेच्छायामिति तद्वदागमनं महोक्षमिति अचतुरादिसूत्रेण निपातितम् मन्मथस्यायुधानि शराः आयुध्यन्ते एभिरित्यायुधानि घजर्थे कविधानमिति कः तेषां सम्पातः संश्लेषः तस्मात् व्यथ्यमाना पीड्यमाना मतिर्मनो यस्याः ॥ ३० ॥ ज०म०

लक्ष्मणमित्यादि। सा राक्षसी लक्ष्मणं पुनरगमत् यथा गौर्म्महोक्षं महावृषभं गच्छति महांश्चासौ उक्षा चेति जातमहद्वृद्धा दुक्ष्णइति षः कीदृशी वृषस्यन्ती वृषोऽत्र शुक्रलवचनः मैथुनाय वृषं शुक्रलपुरुषं इच्छन्ती कामुकीत्यर्थः गोपक्षे वृषं वृषभं इच्छन्ती क्योम्क्याद्यश्वेति क्यः धनोदकाशनेत्यादिना सन् क्यविधानं स्वेच्छायां सनागमस्तु याभार्थे तेन मैथुनविषयस्वेच्छावगम्यते केचित्तु प्रकृत्यर्थत्यागेन मैथुनेच्छामात्रे वृषस्य अश्वस्येति क्यवन्तरूपं अतएव विरथहयानश्वस्यन्तीति नैषधप्रयोगः तत्र हि हयान् मैथुनायेच्छन्तीत्यवगम्यते प्रकृत्यर्थपुरस्कारे हयशब्दान भ०